УДК 341.231.14:339.172
DOI https://doi.org/10.32782/2307-1745.2025.78.13

Редченко Я. О.,
аспірант кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID: https://orcid.org/0009-0005-9261-0862

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БІРЖ ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СВІТОВИХ СТРАТЕГІЙ

Анотація. Стаття присвячена аналізу міжнародного правового регулювання бірж цифрових валют, світових стратегій їх регулювання та проблематики, пов'язаної з транснаціональною діяльністю криптовалютних платформ. У сучасних умовах цифровізація фінансової сфери та швидке зростання ринку цифрових активів створюють нові економічні моделі та вимагають адаптації традиційних правових підходів до регулювання бірж цифрових валют. Основною проблемою є відсутність уніфікованих міжнародних стандартів, що призводить до фрагментації регуляторних практик у різних країнах і створює ризики для фінансової стабільності, протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та захисту прав споживачів.

У роботі проведено оцінку стану літератури та порівняльний аналіз національних і міжнародних підходів, включно з моделями США, Європейського Союзу (MiCA), Китаю, Японії, Південної Кореї, Австралії та Канади. Особлива увага приділена класифікації цифрових валют, включно з централізованими валютами центральних банків (CBDC), децентралізованими криптовалютами та стейблкоїнами, а також ключовим принципам міжнародного правового регулювання: прозорості, глобальній координації та захисту прав споживачів.

Визначено основні проблеми, серед яких: відсутність гармонізованих правил, ризики регуляторного арбітражу, транснаціональні труднощі контролю, високі волатильності та загрози для фінансової стабільності, а також баланс між правами користувачів і регуляторним контролем. Запропоновано перспективні напрями удосконалення регулювання, включно з міжнародною координацією, гармонізацією стандартів, застосуванням технологій блокчейн та штучного інтелекту для моніторингу транзакцій та підвищення прозорості ринку.

Стаття спрямована на формування науково обґрунтованих рекомендацій для забезпечення безпечного, прозорого та стабільного функціонування бірж цифрових валют, розвитку міжнародного співробітництва та стимулювання інновацій у сфері цифрових фінансів.

Ключові слова: цифрові валюти, біржі цифрових валют, міжнародне правове регулювання, CBDC, стейблкоїни, криптоактиви, MiCA, захист прав споживачів.

Постановка проблеми. Стрімка цифровізація фінансової сфери та глобальне поширення цифрових валют зумовлюють формування нових економічних моделей і трансформацію традиційних фінансових ринків. Упродовж останнього десятиліття ринок цифрових активів демонструє інтенсивне зростання, що супроводжується появою великої кількості бірж цифрових валют, які здійснюють діяльність у транскордонному просторі. Водночас цей процес супроводжується виникненням комплексних правових ризиків, що виходять за межі національної юрисдикції та потребують ефективного міжнародно-правового регулювання.

Ключовою проблемою є відсутність уніфікованих міжнародних стандартів щодо функціонування бірж цифрових валют, що призводить до фрагментації регуляторних підходів різних держав. Така невідповідність правових режимів створює суттєві загрози для глобальної фінансової стабільності, ускладнює реалізацію заходів із протидії відмиванню доходів, фінансуванню тероризму, а також перешкоджає належному захисту прав інвесторів і споживачів. Зважаючи на транскордонний характер діяльності криптовалютних бірж, відсутність узгоджених міжнародних правил також ускладнює ефективну взаємодію між регуляторами різних країн.

За таких умов постає наукова й практична потреба у всебічному дослідженні світових стратегій регулювання бірж цифрових валют, аналізі ключових проблем міжнародного правового регулювання та визначенні можливих напрямів формування ефективного, узгодженого міжнародного правового механізму, здатного забезпечити безпеку, прозорість і стабільність глобального ринку цифрових активів.

Порівняльно-правовий аналіз наявних наукових та аналітичних джерел свідчить, що питання міжнародного правового регулювання бірж цифрових валют розглядається переважно в контексті ширших досліджень криптоекосистеми та фінансової безпеки. Міжнародні організації – зокрема IMF [1], BIS [2] та FATF [6] – зосереджують увагу на системних ризиках, проблемах AML/CFT, а також на необхідності уніфікації регуляторних підходів.

У національній та порівняльній літературі дослідники аналізують окремі аспекти правового статусу цифрових активів (К. Г. Некіт [10]), особливості регулювання в Україні (О. А. Ушинкіна [3]), європейську модель MiCA (Г. І. Воєводіна, Ю. О. Волошин [8]), американський підхід (А. І. Цимбалюк [7]) та регуляторні механізми Південної Кореї (Н. О. Тіпікін-Головко [11]). Додаткові праці присвячені впливу стейблкоїнів (Ю. В. Пугач [4]), поширенню CBDC (І. Нападовський [5]; Д. Ю. Кретов та ін. [9]) та впливу криптовалют на фінансову стабільність (В. Л. Гончарук [12]).

Разом із тим наявна література переважно фрагментована та орієнтована на окремі сегменти ринку цифрових активів. Недостатньо дослідженим залишається саме питання міжнародно-правових механізмів регулювання діяльності бірж цифрових валют та порівняння ефективності різних світових моделей. Це

зумовлює потребу у комплексному науковому аналізі, спрямованому на виявлення стратегій і проблем міжнародного правового регулювання у цій сфері.

Мета дослідження полягає у комплексному аналізі існуючих міжнародних підходів та правових стратегій у регулюванні бірж цифрових валют, а також у виявленні основних проблем і викликів, з якими стикаються різні країни у цій сфері. Дослідження спрямоване на формування науково обґрунтованих рекомендацій для удосконалення міжнародного правового регулювання, що дозволить забезпечити фінансову стабільність, захист прав споживачів та ефективну боротьбу з фінансовими злочинами, пов'язаними з ринком цифрових валют.

Результати дослідження. Цифрові валюти становлять окремий сегмент сучасної фінансової системи й визначаються як форми грошей, що існують виключно в електронному вигляді та використовуються для здійснення платежів або збереження вартості без фізичного носія. Міжнародний валютний фонд визначає цифрові валюти як активи, що можуть функціонувати як платіжний засіб, інвестиційний інструмент або розрахункова одиниця [1]. На відміну від традиційних валют, їхня емісія, обіг та верифікація транзакцій забезпечуються цифровими технологіями, зокрема криптографією та розподіленими реєстрами. Використання криптографічних протоколів створює підвищений рівень безпеки та цілісності даних, що робить цифрові валюти технологічно стійкими до підроблення й несанкціонованого доступу.

Ключовим критерієм класифікації цифрових валют є ступінь централізації. Централізовані цифрові валюти, як-от цифрові валюти центральних банків (CBDC), випускаються та контролюються державними монетарними інститутами з метою підвищення ефективності платіжної інфраструктури [2]. Натомість децентралізовані цифрові валюти такі як Bitcoin та Ethereum належать до категорії цифрових або віртуальних активів, що функціонують на основі технології розподіленого реєстру, відомої як блокчейн. Такі мережі не перебувають під контролем єдиного централізованого суб'єкта, адже їх робота забезпечується користувачами через децентралізовані криптографічні механізми узгодження транзакцій. Характеристики, модель управління, правовий режим та економічне призначення цих цифрових активів можуть істотно відрізнятися залежно від конкретного проєкту чи токена. О. А. Ушинкіна слушно наголошує на тому, що з огляду на зростання обсягів торгівлі вже усталеними криптовалютами, постійне створення нових різновидів цифрових активів і посилення регуляторного інтересу з боку фінансових наглядових органів, питання чіткого правового визначення та класифікації криптоактивів набуває особливої актуальності [3, с. 155].

Іншим важливим типом цифрових валют є стейблкоїни – цифрові активи, вартість яких прив'язана до фіатних валют, товарів або кошика активів з метою зниження волатильності [4, с. 39]. Найбільш відомими та поширеними фіатними стейблкоїнами на основі долара США є такі – Tether (USDT), USD Coin (USDC), True USD (TUSD), Binance USD (BUSD). Ю. В. Пугач підкреслює, що стейблкоїни поступово перетворюються на значущий елемент криптовалютного ринку, про що свідчить постійне зростання обсягів операцій з ними. Інтерес до цього інструмента демонструють комерційні банки, фінансові сервіс-провайдери та великі технологічні компанії, що посилює інтеграцію стейблкоїнів із традиційною фінансовою системою. Науковець зауважує, що конкуренція лише зростатиме, оскільки дедалі більше держав і центральних банків досліджують можливість запуску власних цифрових валют, а регуляторні органи працюють над формуванням узгоджених правил для ринку стейблкоїнів. У центрі цих процесів – захист споживачів, підтримання фінансової стабільності та запобігання шахрайству [4, с. 42].

З огляду на стрімке зростання ринку цифрових валют, їхнє різноманіття та неоднорідність підходів до регулювання, необхідність системного теоретичного й нормативного аналізу стає все більш актуальною. Розуміння класифікації, технологічних основ та регуляторних викликів є передумовою для формування ефективної міжнародної правової політики у сфері цифрових фінансів.

CBDC (цифрова валюта центрального банку) є цифровою формою національної валюти, яка повністю контролюється державою та емітується центральним банком. На відміну від традиційних готівкових коштів, такі валюти дозволяють центральному банку здійснювати повний моніторинг та контроль транзакцій, включно з відстеженням платежів, обмеженням витрат або блокуванням певних операцій у разі потреби [5, с. 50]. Ця властивість піднімає етичні питання щодо приватності користувачів і потенційного втручання держави у фінансові операції, водночас забезпечуючи високий рівень безпеки з точки зору збереження коштів, адже рахунки відкриваються безпосередньо у центральному банку.

Основними цілями впровадження CBDC є підвищення ефективності платіжних систем, покращення контролю над грошовими потоками та запобігання фінансовим злочинам. Таким чином, цифрові валюти центральних банків поєднують можливості модернізації національних платіжних інфраструктур із забезпеченням державного контролю над фінансовими процесами, що робить їх стратегічно важливими для стабільності та безпеки економіки [5, с. 50].

Міжнародно-правове регулювання цифрових валют базується на кількох ключових принципах. Перший із них – прозорість: оскільки цифрові валюти можуть використовуватися для анонімних транзакцій, необхідно забезпечити прозорість операцій для запобігання фінансовим злочинам, таким як відмивання грошей та фінансування тероризму. Це передбачає впровадження процедур ідентифікації користувачів (KYC – Know Your Customer) та обов'язкову звітність щодо підозрілих транзакцій [6].

Другий принцип – глобальна координація, оскільки цифрові валюти не мають фізичних кордонів, а розробка національних правил регулювання має відповідати міжнародним стандартам, щоб уникнути регуляторного арбітражу та забезпечити єдність правил для глобальних учасників ринку.

Третій принцип – захист прав споживачів. Нові технології є складними для розуміння широким колом користувачів, тому важливо гарантувати захист прав споживачів, включно з правом на повну інформацію, безпеку персональних даних і захист від шахрайства, особливо в умовах зростання популярності цифрових валют серед населення [1].

У формуванні стандартів регулювання цифрових валют провідну роль відіграють міжнародні організації. Так, Міжнародна група з протидії відмиванню «брудних» грошей (тобто коштів, отриманих злочинним шляхом) (FATF) , надає рекомендації щодо боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму, зокрема у сфері цифрових активів. Організація

економічного співробітництва та розвитку (OECD) займається розробкою податкових стандартів для криптовалют, щоб запобігти подвійним стягненням та ухиленню від оподаткування. Міжнародний валютний фонд (IMF) аналізує ризики та переваги впровадження CBDC і надає урядам методологічні рекомендації щодо адаптації національних фінансових систем до цифрових активів, сприяючи обміну міжнародним досвідом.

В умовах стрімкої цифровізації фінансових ринків регулювання бірж цифрових валют стає ключовим елементом забезпечення фінансової стабільності, захисту прав споживачів та запобігання відмиванню коштів і фінансуванню тероризму. Кожна держава формує власну стратегію регулювання криптовалютних платформ, враховуючи економічні, політичні та соціальні особливості. Аналіз міжнародного досвіду, зокрема США, Європейського Союзу, Китаю, Японії, Південної Кореї, Австралії та Канади, дозволяє виявити глобальні тенденції та основні підходи до регулювання ринку цифрових валют.

США є однією з найактивніших юрисдикцій у цій сфері. Регуляторна система країни багаторівнева та включає федеральний, штатний і місцевий рівні контролю. А. І. Цимбалюк слушно зауважує, що правове регулювання віртуальних активів у США спершу формувалося під впливом судових прецедентів; саме прецедентна природа американської правової системи активізувала нормативну діяльність штатів, а згодом зумовила ухвалення відповідних федеральних законів [7, с. 395].

Основними органами, що визначають правила обігу цифрових активів, є Комісія з цінних паперів і бірж (SEC), Комісія з торгівлі товарними ф'ючерсами (CFTC) та Міністерство фінансів США. Кожен орган виконує специфічні функції, що інколи призводить до накладення повноважень і правових колізій.

SEC відповідальна за регулювання цифрових активів, які підпадають під визначення цінних паперів. Вона контролює первинні розміщення монет (ICO) та діяльність бірж, що пропонують торгівлю токенами, ідентифікованими як цінні папери. Крім того, SEC активно протидіє шахрайству у сфері криптовалют, забезпечуючи прозорість ринку та захист прав інвесторів. Водночас, дії SEC іноді критикують за надмірну регуляторну суворість, що може стримувати інновації у фінансових технологіях [7, с. 392-393].

CFTC регулює деривативні інструменти на криптовалюти, зокрема ф'ючерси та опціони, а також ринки цифрових активів, класифікованих як товарні. Агентство створює умови для справедливої торгівлі, запобігає маніпуляціям і забезпечує комплексний підхід до регулювання шляхом співпраці з іншими органами, включно з SEC та Міністерством фінансів. Така багаторівнева модель регулювання дозволяє ефективно реагувати на розвиток ринку цифрових валют та мінімізувати потенційні ризики для учасників ринку.

Європейський Союз застосовує гармонізований підхід до регулювання цифрових валют та криптовалютних бірж. Основним нормативним актом у цій сфері є Регламент про ринки криптоактивів (MiCA), який встановлює єдині правила для емітентів стейблкоїнів, постачальників криптовалютних послуг та бірж. Крім того, ЄС активно реалізує політику протидії відмиванню грошей, зобов'язуючи криптовалютні компанії дотримуватися стандартів AML (Anti-Money Laundering).

MiCA охоплює широкий спектр питань, включаючи захист прав споживачів, стабільність стейблкоїнів, вимоги до ліцензування бірж та забезпечення прозорості і звітності, що сприяє зменшенню ризиків для інвесторів і підвищенню довіри до ринку криптоактивів. Важливою складовою MiCA є гармонізація національних законодавств країн-членів ЄС, що забезпечує створення єдиного цифрового ринку криптовалют та сприяє розвитку інноваційних фінансових інструментів у регіоні [8, с. 136].

Китай відзначається жорстким підходом до регулювання цифрових валют. Уряд країни заборонив діяльність криптовалютних бірж та проведення первинних розміщень монет (ICO) на території Китаю, мотивуючи це необхідністю зменшення фінансових ризиків та запобігання відмиванню грошей. Водночас Китай активно впроваджує власну цифрову валюту центрального банку – цифровий юань (CBDC), що демонструє прагнення держави контролювати фінансову систему та уникати ризиків, пов'язаних із децентралізованими криптовалютами [9, с. 64].

Японія стала однією з перших країн, яка розробила комплексне законодавство для регулювання криптовалют. У 2017 році Bitcoin та деякі інші криптовалюти були визнані законним засобом платежу, а криптовалютні біржі зобов'язані отримувати ліцензії для здійснення діяльності [10, с. 101]. Законодавство Японії спрямоване на захист інвесторів і забезпечення стабільності ринку, зокрема через вимоги щодо зберігання активів клієнтів у «холодних» гаманцях для мінімізації ризиків кібератак.

Південна Корея вирізняється унікальним підходом до регулювання криптоактивів. Замість розробки загальних положень для створення комплексної правової бази нагляду за ринком криптоактивів, законодавець сфокусувався на профільних нормах, спрямованих на захист користувачів під час взаємодії з постачальниками послуг, пов'язаних із криптоактивами. Основою правового регулювання став Акт про захист віртуальних активів користувачів 2023 року, який визначає два ключові напрями: 1) сегрегацію криптоактивів користувачів та забезпечення їхньої безпеки; 2) протидію недобросовісній торговій практиці [11, с. 309]. Отож основні напрями регулювання включають боротьбу з відмиванням коштів та захист прав споживачів. Уряд запровадив обов'язкову верифікацію користувачів на біржах, суворі вимоги до звітності та розробку нормативної бази для оподаткування прибутків від операцій із криптовалютами.

Австралія дотримується прозорого та відкритого підходу до регулювання криптовалют. Криптовалюти визнаються законним засобом платежу, а криптовалютні біржі зобов'язані реєструватися в Австралійському центрі звітності та аналізу транзакцій (AUSTRAC) [10, с. 104]. Основна мета такого регулювання – запобігання відмиванню грошей та фінансуванню тероризму. Крім того, операції з криптовалютами підлягають оподаткуванню, а регулятори активно співпрацюють із галузевими асоціаціями для розробки кращих практик у сфері цифрових активів.

Канада демонструє гнучкий та прогресивний підхід до регулювання криптовалют, поєднуючи інновації та захист інвесторів. Криптовалютні біржі підпадають під юрисдикцію Центру звітності та аналізу фінансових операцій Канади (FINTRAC) і мають дотримуватися вимог щодо протидії відмиванню коштів [10, с. 101]. Крім того, уряд Канади активно працює над нормативним забезпеченням для стейблкоїнів та інших нових цифрових активів, підкреслюючи важливість міжнародної співпраці у сфері цифрових валют.

Слід наголосити, що регулювання бірж цифрових валют є однією з найскладніших і суперечливих сфер сучасного фінансового права. Зростання популярності криптовалют створює

нові виклики для національних та міжнародних регуляторів, які змушені адаптувати існуючі правові норми до умов цифрової економіки. Серед ключових проблем виділяють відсутність єдиних стандартів, труднощі транснаціональної співпраці, потенційні ризики для фінансової стабільності, а також питання протидії відмиванню коштів і захисту прав споживачів.

Вбачається, що однією з основних проблем є відсутність гармонізованих підходів у різних країнах. Кожна держава розробляє власні правила регулювання криптовалют, що часто призводить до суперечностей між юрисдикціями. Це ускладнює діяльність бірж, що функціонують на міжнародному рівні, оскільки їм необхідно відповідати різним вимогам у кожній країні, де вони здійснюють операції. Відсутність єдиних стандартів також сприяє регуляторному арбітражу, коли компанії переміщують свої активності до юрисдикцій із менш суворими правилами.

Транснаціональна природа криптовалют створює додаткові виклики для міжнародного регулювання. Криптовалютні транзакції можуть здійснюватися між користувачами з різних країн, що ускладнює національним регуляторам відстеження та контроль таких операцій. Відсутність узгоджених міжнародних стандартів погіршує співпрацю між державами та знижує ефективність протидії фінансовим злочинам, таким як відмивання грошей і фінансування тероризму.

Різке зростання обсягів торгівлі на криптовалютних біржах створює потенційні ризики для фінансової стабільності. Висока волатильність криптовалют може призвести до значних втрат інвесторів і негативно вплинути на ринки. Біржі, що працюють без належного регулювання, можуть стати осередками системних ризиків, здатних спричинити локальні або глобальні фінансові кризи.

Погоджуємось з В. Л. Гончаруком, що ще однією серйозною загрозою є використання криптовалют для відмивання грошей і фінансування тероризму. Анонімність і децентралізована природа транзакцій ускладнюють ідентифікацію осіб, що стоять за ними, створюючи значні труднощі для регуляторів і правоохоронних органів. У відповідь багато країн запроваджують обов'язкові заходи для бірж щодо ідентифікації користувачів «Знай свого клієнта» (KYC) і звітності про підозрілі транзакції [12, с. 38].

Захист прав споживачів є ще однією ключовою проблемою регулювання бірж. Через відсутність чітких правил багато користувачів залишаються без належного захисту у разі шахрайства, кібератак на біржі або неправомірного використання їхніх активів. Багато платформ не забезпечують необхідний рівень безпеки зберігання цифрових активів, що може призводити до значних фінансових втрат. У зв'язку з цим регулятори багатьох країн працюють над створенням правил, які гарантують захист прав споживачів, включаючи страхування депозитів, підвищені стандарти безпеки та прозорість діяльності бірж.

Відсутність гармонізованих стандартів регулювання криптовалют у різних країнах створює умови для регуляторного арбітражу, коли біржі можуть обирати юрисдикції з менш суворими правилами. Така практика може призводити до концентрації ризиків у цих юрисдикціях та формування своєрідних «податкових гаваней» для криптовалютних операцій. Крім того, регуляторний арбітраж ускладнює міжнародну співпрацю та ефективну боротьбу зі злочинною діяльністю, оскільки окремі країни можуть ставати притулком для недобросовісних учасників ринку.

Швидкий розвиток технологій, пов'язаних із криптовалютами та блокчейном, створює додаткові виклики для регуляторів. Впровадження нових технологічних рішень, зокрема децентралізованих фінансів (DeFi), потребує перегляду традиційних підходів, оскільки вони не завжди відповідають реаліям децентралізованих платформ. Регуляторам доводиться розробляти нові інструменти контролю та адаптувати стратегії регулювання, що вимагає значних ресурсів, високої експертизи та постійного моніторингу ринку.

Ключовою проблемою залишається баланс між забезпеченням безпеки та правами користувачів. Багато криптовалютних ентузіастів вважають децентралізацію та анонімність важливими складовими свободи особистості. Проте регулювання, що передбачає суворі вимоги до ідентифікації користувачів та звітності, може вступати в протиріччя з цими принципами, створюючи напруженість між правовим контролем і захистом особистих свобод.

Занадто суворе регулювання здатне стримувати інноваційний розвиток цифрових валют. Обтяжливі правила можуть обмежувати запуск нових технологій і бізнес-моделей, особливо для стартапів, що не мають ресурсів для виконання складних нормативних вимог. У цьому контексті регулятори стикаються з необхідністю знаходження балансу між захистом державних і суспільних інтересів та стимулюванням інноваційної активності.

Важливу роль у формуванні глобальних стандартів регулювання відіграють міжнародні організації, такі як FATF, OECP, IMF. Їхні рекомендації допомагають державам розробляти національні стратегії для мінімізації ризиків, забезпечення прозорості ринку та ефективного контролю за операціями з цифровими активами. Проте навіть за активної участі міжнародних організацій впровадження єдиних стандартів залишається складним завданням через відмінності у політичних та економічних пріоритетах різних країн.

Однією з ключових перспектив удосконалення міжнародного правового регулювання бірж цифрових валют є уніфікація норм. Відсутність єдиних стандартів у різних країнах створює значні труднощі для міжнародної співпраці та ефективного контролю. Гармонізація правових норм дозволить усунути колізії, підвищить прозорість і передбачуваність відносин на ринку криптовалют. Для цього необхідно розробити спільні стандарти, які враховуватимуть специфіку крипторинку та національні інтереси держав, залишаючись гармонізованими на глобальному рівні.

Важливим кроком у цьому напрямку є вирішення конфліктів, що виникають через відмінності національних підходів до регулювання. Можливими інструментами є міжнародний арбітраж та створення платформ для переговорів між країнами, що сприятиме обговоренню та узгодженню спірних питань. Взаємне визнання правових норм і стандартів також здатне спростити вирішення конфліктів і забезпечити більш передбачувані умови для учасників ринку.

Ефективне міжнародне співробітництво є основою успішного регулювання бірж цифрових валют. Для цього доцільно створювати робочі групи та комітети, які координуватимуть зусилля різних країн, розроблятимуть спільні рекомендації та стандарти та здійснюватимуть обмін інформацією для оперативного реагування на ризики та загрози на ринку.

Використання новітніх технологій, таких як штучний інтелект і блокчейн, може значно підвищити ефективність контролю та прозорість операцій. Наприклад, автоматизований моніторинг транзакцій і розподілені реєстри дозволяють швидко виявляти підозрілі операції та обмінюватися інформацією між регуляторами різних країн, що сприяє боротьбі з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму.

Міжнародні організації, зокрема FATF, OECP, IMF, відіграють ключову роль у розробці рекомендацій та гармонізованих стандартів, придатних для різних країн. Вони також сприяють обміну досвідом, навчальним програмам і розвитку національних регуляторних систем відповідно до найкращих міжнародних практик.

Успіх міжнародного правового регулювання бірж цифрових валют залежить від здатності країн і організацій до співпраці, адаптації до швидких змін фінансового ландшафту та поєднання інтересів безпеки й інновацій. Уніфікація норм, вирішення конфліктів і ефективна міжнародна координація дозволять створити стабільне та безпечне середовище для розвитку криптовалютних ринків, що сприятиме глобальній фінансовій стабільності та підтримці інновацій.

Аналіз світових стратегій регулювання бірж цифрових валют демонструє різноманіття підходів у різних країнах. Досвід США, Європейського Союзу та азійських держав, таких як Китай, Японія та Південна Корея, показує, що регуляторні моделі значною мірою залежать від національних пріоритетів, економічних умов та підходів до фінансової стабільності. Деякі країни обирають жорсткі регуляторні рамки для бірж з метою мінімізації ризиків нестабільності фінансових систем, тоді як інші намагаються створити сприятливе середовище для інновацій та розвитку цифрових активів. Різниця у підходах ускладнює забезпечення узгодженості правового поля для бірж, що здійснюють діяльність на міжнародному ринку, та створює виклики для глобальної регуляторної координації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Удосконалення міжнародного правового регулювання бірж цифрових валют є надзвичайно актуальним завданням сучасного фінансового права. Аналіз світових практик показав, що різноманітність регуляторних підходів, відсутність єдиних стандартів та нерівномірний розвиток нормативної бази створюють значні виклики для забезпечення прозорості, стабільності та безпеки ринку криптоактивів. Уніфікація правових норм на міжнародному рівні дозволить зменшити правові колізії, створити передбачувані умови для функціонування бірж і знизити можливості для регуляторного арбітражу.

Ефективне вирішення конфліктів між різними юрисдикціями вимагає розвитку міжнародних механізмів співпраці, таких як арбітражні платформи, робочі групи та комітети для координації регуляторних заходів. Спільні стандарти та рекомендації, розроблені на основі міжнародного досвіду, сприятимуть захисту прав споживачів, боротьбі з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму, а також підвищенню прозорості транзакцій на біржах цифрових валют.

Перспективним напрямом є впровадження технологічних інструментів, таких як блокчейн і штучний інтелект, для моніторингу та аналізу операцій на криптовалютних біржах. Це дозволить виявляти підозрілі транзакції у режимі реального часу, забезпечити ефективний контроль за дотриманням регуляторних вимог та мінімізувати ризики для фінансової системи.

Подальші дослідження у цій сфері можуть бути зосереджені на: порівняльному аналізі міжнародних правових режимів для визначення оптимальних моделей регулювання криптовалютних бірж: вивченні ефективності технологічних рішень, таких як смарт-контракти та автоматизовані системи моніторингу, у забезпеченні прозорості та безпеки криптовалютних ринків; оцінці впливу правової гармонізації на розвиток інновацій у сфері цифрових фінансів та залучення інвестицій у криптоекономіку; дослідженні механізмів міжнародного співробітництва, включаючи роль FATF, OECP, IMF та інших міжнародних організацій у формуванні глобальних стандартів регулювання.

Реалізація цих напрямів досліджень дозволить створити більш передбачуване та стабільне регуляторне середовище для бірж цифрових валют, сприяти розвитку інноваційних фінансових інструментів і забезпечити глобальну фінансову стабільність у швидко змінюваному цифровому просторі.

Література:

1. The Crypto Ecosystem and Financial Stability Challenges. International Monetary Fund. 2021. URL: https://www.imf.org/en/publications/gfsr/issues/ 2021/10/12/global-financial-stability-report-october-2021.
2. Central bank digital currencies: foundational principles and core features. Bank for International Settlements. 09 October 2020. 26 p. URL: https://www.bis.org/publ/ othp33.htm.
3. Ушинкіна О. А. Державно-правове регулювання обігу віртуальних активів в Україні : дис. ... д-ра філос. наук : 081 Право; Державний університет «Київський авіаційний інститут». Київ, 2025. 211 с.
4. Пугач Ю. В. Від ризиків до можливостей: стейблкоїни як інноваційний фінансовий інструмент. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління.* 2024. № 35 (74). С. 38–44. DOI: https://doi.org/10.32782/ 2523-4803/74-4-7.
5. Нападовський І. Цифрові валюти центральних банків: головні риси, перспективи, їх місце у фінансовій екосистемі. *Матеріали конференцій МЦНД*, (13.12.2024; Рівне, Україна) 2025, С. 50–52. DOI: https://doi.org/10.62731/mcnd-13.12.2024.001.
6. Guidance for a risk-based approach to virtual assets and virtual asset service providers. Financial Action Task Force (FATF). 2019. 59 p. URL: https://www.fatfgafi.org/en/publications/fatfrecommendations/documents/guidance-rba-virtual-assets.html.
7. Цимбалюк А. І. Моделі правового регулювання криптовалют у США: перспективи адаптації в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2025. Том 2 № 4. С. 391–397.
8. Воєводіна Г. І. Волошин Ю. О. Правова природа віртуальних активів на ринках ЄС: глибокий аналіз регулювання MiCA. *Вісник Національної академії правових наук України.* 2024. Том 31, № 1. С. 126–140.
9. Кретов Д. Ю., Кретова О. І. Ігнатенко Д. Ю. Міжнародний досвід впровадження цифрової валюти центрального банку. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. № 10. С. 63–70. DOI: https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-10-9.
10. Некіт К. Г. Світові підходи до визначення правового статусу криптовалют. *Часопис цивілістики.* 2018. № 29. С. 100–106.
11. Тіпікін-Головко Н.О. Правова система захисту криптоактивів у Південній Кореї. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2025. Том 1 № 87. С. 305–310. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.87.1.45.
12. Гончарук В.Л. Вплив криптовалют на фінансову систему та можливі наслідки для фінансово-економічної безпеки. *Центральноукраїнський вісник права та публічного управління.* 2025. Випуск 1. С. 32–40.

Redchenko Ya. Application of the foundations of international legal regulation of digital currency exchanges: global strategies and challenges

Abstract. The article focuses on the analysis of international legal regulation of digital currency exchanges, global regulatory strategies, and the associated challenges of transnational cryptocurrency platforms. In the context of financial sector digitalization and rapid growth of the digital asset market, new economic models emerge, requiring adaptation of traditional legal approaches to the regulation of digital currency exchanges. A key problem is the absence of unified international standards, leading to fragmented regulatory practices across countries and creating risks for financial stability, anti-money laundering and counter-terrorism financing, and consumer protection.

The study evaluates existing literature and conducts a comparative analysis of national and international approaches, including models from the USA, the European Union (MiCA), China, Japan, South Korea, Australia, and Canada. Particular attention is given to the classification of digital currencies, including central bank digital currencies (CBDCs), decentralized cryptocurrencies, and stablecoins, as well as the main principles of international legal regulation: transparency, global coordination, and consumer protection.

The article identifies key challenges, including the lack of harmonized rules, regulatory arbitrage risks, cross-border control difficulties, high volatility, and threats to financial stability, as well as the balance between user rights and regulatory oversight. Prospective directions for improving regulation are proposed, including international coordination, standard harmonization, and the use of blockchain and artificial intelligence technologies for transaction monitoring and market transparency.

The study aims to develop evidence-based recommendations to ensure the safe, transparent, and stable functioning of digital currency exchanges, promote international cooperation, and foster innovation in digital finance.

Key words: digital currencies, digital currency exchanges, international legal regulation, CBDCs, stablecoins, crypto-assets, MiCA, consumer protection.

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Стаття надійшла 19.11.2025
Стаття прийнята 04.12.2025
Стаття опублікована 30.12.2025